KATOLIČKI LIST.

Izlazi svakog četvrtka.
Cijena mu je K 12 na godinu, K 6 na pol, a K 3 na četvrt godine.

Curate strenue, ne Ecclesiae castra defensoribus careant in regno Croatiae.
LEON XIII. u Breveu na urednika „Kat. Lista“. dne 4. travnja 1900.

Rukopise valja slati:
redakciji Kaptol 29. – Pretplate, oglase, sav administrativni dio: Kaptol 27.

Odgovorni urednik Dr. Fran Barac.

Broj 9. U Zagrebu, 1. ožujka 1917. Tečaj 68.

SADRŽAJ:

KATOLIČKI LIST.

Izlazi svakog četvrtka.
Cijena mu je K 12 na godinu, K 6 na pol, a K 3 na četvrt godine.

Curate strenue, ne Ecclesiae castra defensoribus careant in regno Croatiae
Leon XIII. u Breveu na urednika „Kat. Lista", dne 4. travnja 1900.

Rukopise valja slati:
redakciji **Kaptol 29.** — Pretplate, oglase, sav administrativni dio: **Kaptol 27.**

Broj 9. **U Zagrebu, 1. ožujka 1917.** **Tečaj 68.**

Pismo Pape Benedikta XV.

prečasnomu ocu M. Ljudevitu Theisslingu, vrhovnomu meštru Dominikanskoga reda, uoči proslave sedamstote godišnjice, otkako je Crkva potvrdila red.

(Svršetak)

Nadalje držimo, da nitko ne može o tom da posumnja, da su Dominikanci doslije također svijetlili svijetu, ponajprije naukom. Svatko zna, kako revno su oni vazda njegovali najuzvišenije grane znanosti, koje pomiču naprijed pravi napredak ljudskoga roda i pomažu ga, da kreposno žive.[16] Stoga nije od potrebe, da napominjemo one članove Reda, koji su se odlikovali umom i poznavanjem najuzvišenijih stvari, pa su ostavili iza sebe dragocjena i neumrla književna djela.

Koji se ozbiljni znanstveni istraživač ne bi divio spisima Alberta Velikoga,[17] Antonina,[18] Kajetana[19]? Koji pravi učenjak — ako ima u nj pored želje za naukom i ljubavi prema svetoj Crkvi — ne bi najvećma cijenio Tomu Akvinca? Tko ga ne bi najžarče ljubio i slijedio s najvećim poštovanjem? Njegovu je nauku Božanski promisao darovao Crkvi kao svijetlo, da se njome utvrđuje istina i pobiju sve zablude poznijega doba.[20] A Dominikanskome redu valja upisati u slavu ne samo, što je odgojio

---

[16] Četiri tisuće učenjaka i spisatelja dao je Dominikanski red.

[17] Blaženi Albert Veliki, učitelj sv. Tome, proučavao je poglavito prirodne znanosti: matematiku, fiziku i liječništvo, ali poznavao je u glavnom gotovo svu znanost svoga doba. Zato mu pridijevaju časna imena: Aristotel srednjega vijeka, čudovište svoga doba, čudo prirode; a najobičnije se zove Velikim. Umro je g. 1280.

[18] Sv. Antonin, nadbiskup u Fiorenci, † 1459. Sastavio je opsežno historijsko djelo (bolje reći kompilaciju): Svjetska kronika. Crkva ga slavi 10. svibnja. Oficij ističe njegovu neumornu marljivost i svestrano znanje.

[19] Toma de Vio, kardinal, nazvan Kajetan, poznat je iz disputacija s Luterom. Savremenici zvali su ga drugim Tomom. Umro 1534.

[20] Te izričaje, kojima Sv. Otac uzdiže Tominu nauku, razumjet ćemo bolje, ako bacimo samo jedan letimični pogled u historiju, e da vidimo, kakav je ugled sv. Toma imao vazda u Crkvi. Kad se radilo o tome, da se Toma proglasi svetim, prigovorili su neki kardinali, da Toma nije učinio ni jednoga čuda. Na to je odvratio papa Ivan XXII.: »Kad ne bi Toma učinio baš ni jednoga čuda, zar nije čudo svaki članak (articulus), što ga je napisao?« — Na saboru u Trientu ležala je na stolu pokraj Sv. Pisma i pokraj papinskih dekreta Summa sv. Tome. Leon XIII. proglasio je na molbu gotovo svih biskupa sv. Tomu zaštitnikom svih katoličkih škola, da se njegovim zagovorom uništi zaraza, što je prijetila Crkvi osobito od premnogih filozofskih sistema, što su se udaljili od istine; pa da na taj način procvate svaka znanost i pomakne se naprijed općena korist ljudskoga roda. (Isp. oficij sv. Tome u rim. brevijaru 8. ožujka, lectio VI.). Za Leona XIII. podignuta je g. 1879. akademija sv. Tome u Rimu, a poslije katoličko sveučilište u Fribourgu u Švicarskoj. Na bogoslovnom fakultetu u Fribourgu predavaju Dominikanci nauku sv. Tome. I neke katedre na filosofskom fakultetu pridržane su za Dominikance. Leon XIII. pobrinuo se za novo izdanje Tominih djela; (Isp. Cormier, opus citatum str. 108.); pa je tražio od profesora teologije, da se drže nauke sv. Tome. — Pijo X. htio je još većma da promakne studij sv. Tome, pa je u to ime odmah na početku njegova vladanja podignut u Rimu Collegium Angelicum. Već samo ime toga kolegija odaje, da se u njem uči nauka Anđelskog učitelja. I zadnji dekret Pijeva pontifikata, što je izdan početkom srpnja 1914., išao je za tim, da promakne studij sv. Tome.

Na dlanu je razlog, s kojega Crkva cijeni tako visoko nauku sv. Tome. U njegovoj Summi teologijskoj najsavršenije se razlaže nauka Crkve. Kao »ancilla theologiae« služi sv. Tomi zdrava filosofija, »philosophia perennis«, koja bazira na spoznaji objektivne istine. Već su se veliki grčki filosofi: Sokrat, Platon i Aristotel pobjedonosno borili protiv sofistike subjektivizma, prema kojemu bi čovjek imao da bude mjerilo svemu. Isto tako je i skolastička filosofija ustala protiv nauke o dvostrukoj istini i protiv nominalizma. Naime u XIII. vijeku

Anđelskoga učitelja, nego još većma, što nije nikad ni za vlas odstupio od njegove nauke.[21]

Ali osim toga, što je ovaj Red svijetlio naučenjaštvom, sjao je on još božanstvenijim svijetlom, naime svijetlom svetinje. Veoma mnogo je naime članova te redovničke porodice od njezina početka do dana današnjega živjelo vrlo nevino, jedan svetije od drugoga;[22] pa su došli u nebo i odanle pokazuju poput zvijezdâ kršćanskim narodima put i način, na koji mogu da se uzvinu do najvišega stepena u svakoj kreposti. Toj četi svetaca na čelu stoji sâm glavom otac Dominik, a uza nj sjaju divnim i raznoličnim svijetlom manja svjetlila, kao što je Akvinac, Fererovac,[23] uređivač crkvenoga prava,[24] Sijenska djevica, pa ona dična djevica,[25] koja je svojom svetosti prva proslavila zapadno-američku obalu.

Tko sve to uzme na oko, ne će se čuditi, što je Apostolska Stolica vazda visoko cijenila Dominikanski red; pa su i četiri člana toga Reda sjedjela na Apostolskoj Stolici, a odlikovala su se svetošću.[26] Između Dominikanaca često bi rimski biskupi potražili ljude, da ih odlikuju najvećom časti i povjere im najznatnije službe. A neke službe, što su zavedene u zaštitu vjere, predavali bi vazda tome Redu;[27] pa se time svakako najbolje preporučuje zapt i čistoća[28] nauke toga Reda.

---

nije bilo ništa neobično čuti od magistara teologije tvrdenje, da neka rečenica prema evanđelju može doduše da bude istinita, ali prema filosofiji može da bude lažna. I danas uzbija kršćanska filosofija i katolička Crkva najenergičnije moderni subjektivizam, agnosticizam, nauku o dvostrukoj istini (t. j. mišljenje, da je moguće imati o istoj stvari dvostruko uvjerenje: jedno, što ga čovjek ima kao učenjak na osnovu znanosti n. pr. historije; a drugo uvjerenje, što ga čovjek ima kao vjernik), modernizam i nauku o imanentnom razvitku. Tko načelno prihvaća relativizam i subjektivizam, izručuje čovječju spoznaju neprestanome i bezutješnome lutanju i kopa grob pravoj znanosti. Tko to uzme na oko, jasno uviđa veličinu i znamenovanje nauke sv. Tome.

[21] Da se vidi, kako je Dominikanski red ostao vazda vjeran nauci sv. Tome, napomenut ću samo glasovitije učenjake toga Reda, koji su nauku sv. Tome njegovali, branili i širili: sv. Vincencije Fererski, koji je živio koncem 14. i početkom 15. vijeka; Ivan Capreolus, zvan »prvak Tomistâ«, 1380.—1444.; Franjo de Silvestris † 1528.; Toma de Vio. Njega napomenusmo u 19. bilješci. Franjo Victoria † 1549. Taj i slijedeća četiri učenjaka bili su profesori na sveučilištu u Salamanci: Melkior Canus († 1560.) napisao je klasičnom latinštinom djelo »De locis theologicis«; Dominik Soto † 1560. Oci sabora Trientskoga znali su međusobno reći o njemu: »Qui scit Sotum, scit totum«. Petar Soto, zvan Sotomayor, † 1563.; Dominik Bannes † 1604. U nj je sv. Terezija često tražila savjeta. Serafin Capponi Poretta; umro 1614. u Bolonji, gdje uživa u neku ruku glas sveca. Jeronim Medicis, rodom Talijan, † 1622.; Toma Lemos, Španjolac, † 1629.; Didak Alvarez, Španjolac, postao nadbiskup, † 1635.; Ivan od sv. Tome, Španjolac, † 1644.; Ivan Nicolai, Francez, † 1663.; Vincencije Contenson † 1674. u 33. godini života; Franjo Combefis, Francez, † 1679.; Ivan Gonet † 1687., profesor na sveučilištu u Bordeauxu. Odlikuje se jasnoćom i prekrasnim stilom. Antun Goudin, Francez, † 1695.; Antonin Massoulié † 1706. Proslavio se na univerzama u Carcassonu, Perpignanu, Avignonu i u Parizu. Vincencije Gotti, kardinal, Talijan, † 1742.; Karlo Renat Billuart, Belgijanac, † 1751. (Isp. Cormier, op. cit. str. 107.—114.)

Lijepo primjećuje Cormier (str. 107.): »Oni su našljedovali sv. Tomu i bili mu učenici nesamo stoga, što su poput njega revno naučavali pravu nauku o spasenju; već i stoga, što su se držali njegova metoda, kako bi došli do poznavanja te nauke. A taj metod stajao je u tom, što su nastojali oko iskrene poniznosti i potpunog odricanja sebe; što su nastojali, da imadu što čišće srce i da tačno vrše redovničko pravilo, napose u koralnim vježbama, pa da i u ostalo vrijeme budu sjedinjeni s Bogom u molitvi, osobito moleći se pred slikom Isusa Krista, raspetoga.«

[22] Dominikanski red broji 14 svetaca i 270 blaženika.

[23] Sv. Vinko Fererski, rodio se u Valenciji, † 1419. u Vannesu u Bretagni. On je osobito mnogo propovijedao. Sam sebe je zvao trubom sudnoga dana. Slavi se u crkvi 5. travnja.

[24] Sv. Rajmund od Pennaforta rodio se u Barceloni. U 45. godini stupio je u Dominikanski red. Sakupio je prvih pet knjiga Dekretalâ i time postao osnivač crkvenoga prava u srednjemu vijeku. Napisao je i priručnik praktične moralne teologije. Umro g. 1275. malne 100 godina star. Njegov blagdan je 23. siječnja.

[25] Sv. Roza od sv. Marije rodila se u Limi, glavnom gradu države Perù u jugozapadnoj Americi. Njezin spomen-dan je 30. kolovoza. Nije bez značenja, što sv. Otac napominje isključivo samo one svece Dominikance, što ih štuje sva Crkva.

[26] Ta četiri pape jesu: bl. Inocent V. († 1276.), bl. Benedikt XI. († 1304.), sv. Pijo V. († 1572.) i Benedikt XIII. († 1730.) Pošljednji nije proglašen blaženim.

[27] Sv. Otac očito ovdje misli na inkviziciju, što se zavela g. 1229., a papa Grgur IX. (g. 1232.) povjerio ju je Dominikancima. Prije njih su imali inkviziciju Cistercite, poslije i Minorite. Tko priznaje, da se istina može upoznati, bilo da je uzmemo s filosofskog stajališta, bilo s teološkoga; tko priznaje, da je istina nada sve znatna za kršćansko društvo, taj će priznati i to, da Crkva ima pravo, da uvede inkviziciju, dapače to je gdjekad od potrebe, a vazda je od koristi po Crkvu. Inače je dužnost biskupa, da paze na čistoću vjere. Još prije, nego što se uredila inkvizicija, postojala su biskupska sudišta s istim djelokrugom, što ga je poslije imala inkvizicija. Ali kako su se prisjednici tih sudišta gdjekad dali podmititi, valjalo je tu službu dati u pouzdane ruke. A pouzdan je bio Dominikanski red, koji se odlikovao, kako kaže sv. Otac, svojim zaptom i cjelovitošću nauke. Ali i nakon toga, što su Dominikanci primili tu tešku i opasnu službu, nije se time nipošto okrnjilo pravo biskupa. Posebna sudišta, što su ih imali Dominikanci, uredila su se samo ondje, gdje je to bilo od potrebe, n. pr. u sjevernoj Španjolskoj i Lombardiji, jer su ti krajevi bili sasvim

Dok to imamo na umu, dragi sine, uzdajemo ponajprije hvalu Bogu, početniku i darovatelju svega dobra, što je bio dobar, pa je dosad blagoslivao Red Tvoga Oca i zakonoše; i ponizno molimo Boga, da ga isto tako i u buduće miluje i pomaže. Zatim od srca čestitamo Tebi i Tvojoj djeci, što živu u svim trim Dominikanskim redovima;[29] pa Vas opominjemo, da se i dalje pokazujete i dostojnom djecom tako svetoga Oca i dostojnim baštinicima svojih preda. A to, što si postao vrhovnim meštrom Reda uoči proslave ovoga dičnoga spomena, držimo, da Ti nagoviješta sreću; i želimo, da vršiš svoju službu srećno i Crkvi na korist.

A da se ta stoljetna svečanost, što će pasti na 22. prosinca o. g., proslavi sa što većom koristi i duhovnom radosti, odlučili smo, da je obogatimo darom papinskoga oprosta. Stoga dajemo potpuni oprost svima, koji posjete bilo koju crkvu ili javnu kapelu prvoga, drugoga ili trećega Dominikanskoga reda, gdjeno se vrši ta svečanost kroz tri dana ili tek na sam blagdan. A taj se potpuni oprost može da steče jedamput, ako se izvrše običajne pogodbe. Pored toga dopuštamo, da se smije čitati misa o svetomu ocu Dominiku nesamo na dan stoljetne svečanosti, već i na druga dva dana trodnevne pobožnosti, gdje će se ona vršiti.

Medutim kao zalog nebeskih darova i u znak Naše očinje naklonosti podjeljujemo najljubaznije Tebi, sinko, i svoj Dominikanskoj porodici apostolski blagoslov.

Dano u Rimu kod sv. Petra, dne 29. listopada 1916., treće godine Našega vladanja.

Benedikt XV., papa.

*

Donoseći ovo umno razlaganje i dobre želje sv. Oca napominjemo, kako i zagrebačka nadbiskupija ima da bude zahvalna Dominikanskome redu, pored drugih zasluga već i zato, što je jedan od njenih poglavara pripadao tomu Redu, naime blaženi Augustin Cazzotti (1303.—1322.). Kako u nas Dominikanci uživaju ugled, dokazuje i ta činjenica, što je slavni đakovački vladika Strossmayer povjerio dalmatinskoj provinciji tešku dužnost, da drži misije u njegovoj biskupiji. I mi imamo dakle i posebnih razloga, da se pridružimo dobrim željama Sv. Oca. Bože, daj, da sedamstogodišnji jubilej Dominikanskog reda bude početak porastu i procvatu toga Reda u hrvatskim zemljama!

Juraj Dobrenić.

zaraženi krivovjerjem. Dominikanski red bio je vrlo podesan za inkviziciju i stoga, što je tome redu bila svrha obraćati krivovjernike. Inkvizitori, kako im samo ime kaže, imali su da ispitaju i odluče, da li je kršćanin, što su ga optužili radi krive vjere, zaista krivac toga zločina. Kome se dokazalo, da je krivovjernik, tome je morao inkvizitor da pobije njegove zablude i sklone ga, da ih se odreče. Kako je red u ono vrijeme, kad je cvala skolastična filosofija, imao najznatnije filosofe i bogoslovce, to je i s te strane bio vrlo podesan, da pokaže svoju spremu, pobijajući krivovjerske zablude. Kad se krivovjerac izjavio spremnim, da se pomiri s Crkvom, inkvizitor bi mu odredio pokoru. Tvrdovrate krivovjernike predao bi svjetovnoj vlasti, da ih ona kazni; a kod toga je inkvizitor preporučio državnoj vlasti, da bude blaga. Crkva sama nikad nije izvršivala kazni nad krivovjernicima. Nema sumnje, da su se tokom stoljeća počinile teške pogrješke. Pojedini Dominikanci bili su odviše strogi. Ta je strogost izazvala ogorčenje, pa je više inkvizitora poginulo. U Toulousi je Crkva oduzela Dominikancima tu službu. Inocent IV. izdao je g. 1252. nove i detaljne (potanke) odredbe za inkvizicijska sudišta. Te su odredbe imale da isključe samovolju i strogost u sudbenom postupku. Unatoč tome upotrijebila je svjetovna vlast gdjekad takva silovita sredstva, koja se ne mogu ni odobriti, ni ispričati. Valja istaknuti, da se broj žrtvi inkvizicijom nije nipošto umnožio, već naprotiv umanjio. Optužbe, što se iznose protiv inkvizicije uopće, a napose protiv španjolske inkvizicije, dijelom su neosnovane, a dijelom pretjerane. Dosta je napomenuti, da te optužbe potječu od zakletih neprijatelja Crkve. O inkviziciji ne smije se suditi prema nazorima današnjega nevjernoga doba, već prema shvaćanju srednjega vijeka, koji je krivovjerje i odmetanje od vjere držao većim zločinom od veleizdajništva.

[28] U originalu stoji riječ: integritas.

[29] God. 1910. objelodanio je tadašnji vrhovni meštar Dominikanaca Hiacint Cormier († u prosincu 1916.) katalog svega Reda. Tad je muški Red Dominikanski imao 28 provincija, 5 kongregacija i 7 konvenata (samostana), koji su bili neposredno podložni vrhovnomu meštru. Braće je ukupno bilo 4472. (Kongregacija je više konvenata Dominikanskih, koji stoje zajedno u svezi, ali još nemaju svoga vlastitoga studija ni novicijata, već u tom pogledu zavise o kojoj susjednoj provinciji. Provincija u svom početku, dok ne ojača, zove se kongregacija.) Drugi red Dominikanski jest ženski. I taj Red kao i treći red osnovao je sv. Dominik. Prvi samostan drugoga reda Dominikanskoga osnovao se u Prouilleu (g. 1206.), zatim u Rimu (g. 1218.). Taj drugi red provodi čisto kontemplativni život. Svrha mu je, da dobrim djelima (napose molitvom) moli od Boga milost za prvi red Dominikanski. (Za tu bilješku i za ostale isporedi ili rimski brevijar ili Kirchenlexicon ili Herderov Konversationslexicon na odnosnim mjestima i dva dnevnika: berlinski dnevnik »Germania« br. 3. 1917. i dnevnik »Vaterland« br. 8. 1917., što izlazi u Luzernu [Švicarska]).

Za pomnažanje župnih knjižnica.

Sigurno je kojigod od braće svećenika uređujući župnu knjižnicu već uzdahnuo: još i te »st ire šalabaktere« moram u red složiti. A kako ih se istom ljubomorno mora čuvati, to se vidi najbolje po mučnom, trokratnom prepisivanju našastara knjižnice prigodom promjene u upravi župe. Većinom je to staro zelje, ali eto — valja ga paziti. Najzanimljivije pak pri toj cijeloj proceduri jest, da mi te knjižnice čuvamo, ali skoro netaknute, ne povećajemo ih. Na to smjera ovo par redaka.

Ne da se poreći, da većina naših župnih knjižnica ne potrebuje ni u 20. vijeku skoro ništa većih prostorija, nego je imala još u napoleonska vremena. Oni naši davni predšasnici sabrali su na gdjekojoj župi baš zanimljivu zbirku knjiga iz pojedinih vrsta bogoslovja, ali i iz raznih vrsta profanih znanosti tako, te se gdjegdje nađe uz stare šalabaktere i dragocjenih primjeraka, vrlo vrijednih po svojoj sadržini. A mi danas stojimo u tom pogledu skoro na mrtvoj točci.

Poznato je, da se te knjižnice pomnažaju ostavštinom »pokojnoga« župnika, koga je smrt zadesila na župi. Koliko je pak takovih knjižnica? Razmjerno malo, jer na većini župa ne umiru župnici, već sele dalje. Znam konkretan primjer dviju župa, u kojima su od njihova postanka (1789.) umrla po 2 župnika, i to u ona starija vremena. Dotične se knjižnice nisu dakle baš osobito pomogle. Na tim se župama umnaža župna knjižnica — prepisima našastara kod promjena! Umnažaju se zapravo samo knjižnice većih, boljih župa, dakle one, gdje bi crkve i same lako kupile knjiga. S druge strane takove župe baš najmanje trebaju velikih knjižnica, jer ih nema tko čitati. Na njima je radi većeg opsega teritorija posla u duhovnoj pastvi i do vrata, a na onima još k tomu s ekonomijom brige i do dosade. Zar nije to istina? A tko će onda tim dušobrižnicima zamjeriti, ako su zaboravili, i kako izgleda knjižnica? Oni opet na manjim župama, koji bi smogli vremena za čitanje, ne nađu zbilja u knjižnici ništa drugo, nego stare šalabaktere, i u svom sanduku ono par suhih šljiva, što su sobom donijeli, i koje ozbiljno žele dalje povesti.

Uzmimo samo slučaj izrađivanje radnja za korone. Naći ćeš u tim malim knjižnicama čitavoga josefinskoga pastoralistu Lauber-a, koga bi po idejama spram današnjih nazora morao staviti malne na »Indeks«, a drugoga možda nijednoga. Namjeriti ćeš se na prilično opsežnu moralku strogog probabiliorista n. pr. Antoine-a, pa se pomogni s njim, kad nije boljega!

Većina je knjižnica zbilja na mrtvoj točci. Nemamo nikakove svote, votirane za nabavu knjiga, a to je šteta. Eto svaka škola dobiva godišnje makar i mali obol za svoju knjižnicu, da se pomnoži, a za naše crkvene ništa. U zadnjih smo desetak godina pomnožili knjižnicu — ako smo htjeli (bilo je naime na volju stavljeno) — s ovim djelima: Dr. Valenčić: Vjeroispovjedni odnosi, Dr. Lanović: Lukno. — Moralo se nabaviti: Dr. Novak: Gradjevni propisi, Dr. Lanović: Matičnih propisa zbirka. Sve su to tek paragrafi, da se gdjegod ne opečeš. Još smo slobodno nabavili: Zollner-Butura: Propovijedi, Spirago-Butura: Katekizam, Heffler: Slike iz omladinske duhovne pastve i Rukovodj za katekizme, te Hadrović: Hosana (pjesmarica). K tomu dodaj »pod moraš« nabavljenu smotru sv. Cecilije, pa smo gotovi. Na umirenje glazbeno osjetljivih živaca upozorujem odmah, da tim ne diram nikako u samu smotru, koja je svakako od priznate potrebe, ali hoću istači, da su nam strogo bogoslovna djela ili bar smotre još potrebnije, a tih ne nabavljamo.

Imamo i dozvolu godišnje izdati iz blagajne crkvene 10 K za upis doživotnih članova u »Jeronimsko Društvo«, ali ni s tim se ne povećaje župna knjižnica. Da se ne zamjerim literatima, molim primijetiti, da i meni miriši književno cvijeće, što bi najbolje vidjeli po knjizi računa, da je svake godine stavljen i taj mali iznos.

Hoću pak ovim recima, da zaiteresiram braću svećenike, da ishodimo neku stanovitu svotu godišnje za povećanje župne knjižnice. Tako n. pr. ne bi škodilo ni najmanje, da dobijemo sličnu dozvolu bar za našu »Bogoslovnu smotru« i »Katolički list«. Smotra je strogo stručna, pa kad već ne nabavljamo opsežnih kompendija iz dogmatike, moralke i t. d., da bar svake godine nju pribrojimo u knjižnicu. »Katolički list« nosi danas bar neizravno karakter službenog glasila duhovne naše oblasti, jer se u njem javljaju i »službene« stvari. Zašto da nam se ne dozvoli pretplatiti župnu knjižnicu na nj? Da svi svećenici ne pretplaćuju »Kat. Lista« na račun svoga džepa, to bi mogla potvrditi uprava, koja zna, da ima mjesta, kamo se i ne šilja; a da koji taj svećenik u »svoj« broj zamota štogod u potrebi, i pošalje susjedu, to sam vidio. Gospoda urednici dotičnih listova ne mogu tražiti dozvole, da župne knjižnice pretplaćuju iz crkvene blagajne, jer bi to prilično mirišalo po samodopadnosti i narivavanju. A da i ovi reci nisu apel na duhovnu oblast za te dozvole, to se razumije, i evo stoji crno na bijelom. Nego ne bi bilo na odmet, kad bi u našim koronama bar neko-

liko kotareva zamolilo duhovnu oblast za dozvolu stanovite svote iz crkvene blagajne za nabavu bogoslovnih djela, ili što je još najmanje, spomenutih časopisa. Sigurno je pak, da bi duhovna oblast tu dozvolu vrlo rado izdala, košto je sigurno i to, da nam ne bi škodili u knjižnici bar ti časopisi. —k.

Katekizam spojen s Liturgikom.

Ove godine štampat će se u nakladi kr. zem. vlade dvije vjeronaučne školske knjige: Katekizam za srednja učilišta i Liturgika.

Kod dogovora kateheta srednjih škola u Zagrebu glede novoga izdanja tih knjiga predložio je potpisani, da se mjesto dvije knjige štampa samo jedna knjiga, u kojoj bi bio Katekizam zajedno s Liturgikom, to jest uz građu Katekizma vezala bi se građa iz Liturgike.

Svoj predlog obrazložio je ovako: 1. Katekizam je najbolje predavati u svezi s Liturgikom, jer ga Liturgika lijepo ilustrira. Zato se i sad u Katekizmu spominje gradivo liturgijsko, koje se ima uzeti kod gradiva iz Katekizma. Tako se kod III. članka vjere spominju blagdani: Božić, Obrezanje, Bogojavljenje, Svijećnica; kod IV. članka: Veliki Petak; kod V., VI. i VIII. članka: Uskrs, Spasovo, Duhovi. Pogotovo je to potrebno kod nauke o Sv. Sakramentima, kod kojih se na nauku dogmatičku nadovezuju obredi sakramenata. To čini i Rimski Katekizam »ad parochos«. Isporedi De Baptismi sacramento LIX—LXXVII. Pa kad se tako već kod samoga predavanja ima vezati Katekizam i Liturgika, najbolje bi bilo i za katehete i za učenike, da se to odmah učini i u samoj školskoj knjizi.*

2. Spojenjem Katekizma i Liturgike u jednu knjigu postići će se jednoličnost obučavanja po svim zavodima. Sada kateheti postupaju vrlo različito: jedan spaja ovo gradivo Katekizma s Liturgikom, drugi ono; jedan uzima nešto prije, drugi kasnije; tako da učenici, koji pod školskom godinom prelaze iz jednoga zavoda u drugi, o gdjekojim partijama liturgijskim ne znadu ništa; jer ih predašnji katehet nije još uzeo, a drugi ih je već svršio.

3. Za jedinstveni udžbenik (Katekizam spojen s liturgijskom građom) izjavio se jednodušno katehetski kongres g. 1912. u Beču. Referent dr. Kisser načinio je čitav nacrt za takvu knjigu (prema austrijskom Kanisijevom Katekizmu. Deharbeova razdioba još je podesnija za takvu svezu), te su već neke knjige u Austriji izašle u tom smislu. Ne učinimo li to mi kod sebe sad u zgodno vrijeme, ne će se tako lako opet desiti prilika, da to izvedemo, te ćemo zaostati za austrijskim školama, koje nam u svemu služe za ugled. Takovih katekizama imade već velika množina. Upozoravam na: Katechismus für die Pharr- und Sonntagsschulen der Vereinigten Staaten von Jakob Groenigs, S. J.

4. Građa Katekizma i Liturgike mnogo puta se ne da odijeliti jedna od druge. Tako n. pr. o potrebi izvanjskoga štovanja Boga govori i Liturgika i Katekizam; o imenu, krsnom zavjetu govori jedna i druga knjiga; tako i blagoslovine i molitve ne dadu se odijeliti na Katekizam i Liturgiku. Naravska je onda posljedica, da se ista stvar ponavlja u Katekizmu i u Liturgici. Kad se osim toga upotrebljava drugi način razlaganja i drugi termini, onda to samo zbunjuje učenike. Kad bi se oba udžbenika sastavila u jedan, ne bi bilo toga ponavljanja.

5. Ovo spojenje Katekizma i Liturgike u jednu knjigu ima i praktičnu korist. Sada, kad je govor o sakramentima, treba da učenici nose dvije knjige u školu (ako se usto uzme i biblijsko štivo, onda tri), a kad se gradivo Katekizma i Liturgike spoji u jednu knjigu, učenici će nositi u školu samo jednu knjigu.

Kako predavanja idu jedno za drugim, događa se istina i sad, da učenici nose sad jednu sad drugu knjigu; ali je neprilika, što ne možeš pravo odsjeći sata, kad će trebati donijeti Katekizam kad opet Liturgiku. Bude li samo jedna knjiga, ne će učenici nikad pogriješiti, da donesu jednu knjigu mjesto druge.

Na posljetku treba imati na umu i to, da su dvije rastavljene knjige za sebe vezane uvijek skuplje, nego jedna knjiga jednako velike sadržine. A gdje se lako može, zašto se i tu ne bi išlo učenicima i roditeljima na ruku?*

Moje razlaganje na katehetskom dogovoru u

* Već je sam sastavljač Liturgike iz principijelnih razloga dometnuo svakomu § Liturgike određena pitanja iz Katekizma. No prirodno je, da i učitelju, a pogotovu učeniku bude kadikad teško tražiti, a učenik više put i krivo nađe ono pravo pitanje. Svaki se katihet na te §§ vazda i jednako ne obazire. Ne bi dakle bilo zgorega, da su Katekizam i Liturgika povezani. B. Ur.

* Ima i drugih disciplina u srednjoj školi, koje se ne predaju za sebe, pa nije otuda nikake štete.

prvi mah je osvojilo većinu, no kad je ustao jedan od kateheta, koji je nekad prije zagovarao tu istu misao — a sad s razloga, da se Liturgika kao disciplina napose ne bi izostavila, tu misao zabacio — pridružiše se svi k njemu osim jednoga jedinoga katehete, koji je prihvatio moj predlog. Da se javnost za tu stvar zainteresira, iznio sam to ovdje želeći u jednu ruku, da se o stvari razmišlja a možda i raspravlja; a u drugu ruku iznio sam to na javu zato, da se ne bi kad poslije reklo: zašto sam šutio? Možda će mi vrijeme dati pravo.

Dr. D. Gudek.

Monsignor dr. Valentin Čebušnik.

Njegov život i rad.

(Nastavak)

Dobra je kritika prava blagodat i za pisca, koji se kritikuje i za publiku, koja se za djelo piščevo zanima. Dobra kritika otkriva sve, što je lijepo i dobro u knjizi, ali iskreno ističe i sve nedostatke, pa sve to u ljubavi k istini, mirno i objektivno, bez ogorčenosti. Ona ne ide za tim, da pisca utuče ili ga ruglu izvrgne, ako mu djelo nije uspjelo, ili ako nam možda pisac nije po ćudi, već ide za tim, da pisca upozori na ono, što nije dobro ili još dotjerano, pa da ga osokoli na daljnji rad, ako je pisac dorastao, da taj rad sretno proslijedi; ako li pak nije tomu dorastao, to će mu pisac bez ogorčenosti, na lijepi način predočiti, da bi bilo bolje, da svoje sile posveti kojemu drugomu djelu, za koje ima više vrsnoće. Da li je takova bila kritika dra. S., neka drugi sude; meni je ona preoštra, kako su već obično kritike mladih kritičara. Pa recimo, da je i sve onako, kako je dr. S. izložio u svojoj kritici, ipak mislim, da još nije trebalo onolike oštrine protiv pisca, koji je s najboljom namjerom uložio toliko truda i muke u tako težak posao, a to s tim manje, što dr. S., premda je silu pogrješaka naveo u prijevodu, nije naveo ni jedne, koliko se sjećam, koja bi vrijeđala sadržaj Sv. knjige, ili koja bi dirnula ma u koju istinu vjersku ili moralnu. Da je došlo do drugoga izdanja Čebušnikova prijevoda, lako bi se dale sve one pogrješke ispraviti, i da je dr. S. odlučio to učiniti, više bi pokoristio dobroj stvari, nego li možda onom svojom kritikom.

Na ovu kritiku drugoga dijela prijevoda starozavjetnih knjiga dr. Č. nije odgovorio, valjda je očekivao, da će to učiniti tko drugi; no nije se nitko našao, premda su listovi taj prijevod Sv. Pisma preporučivali. To je dašto prevodioca, kako bi i svakoga drugoga, boljelo i malo da se nije okanio svakoga daljnjega prevođenja. Ali jednom ga pohodi neki naš obljubljeni biskup iz Bosne ponosne, pa mu od srca čestita na divnome radu i nuka ga i sokoli, neka usprkos kritici, nastavi prevoditi Sv. Pismo; pa u svome poštovanju prema takovu katoličkom posleniku usklikne: »Ej naš Čebušniče dragi, Bog Vas poživio, radite dalje, svi ćemo mi biti s vremenom zaboravljeni od našega potomstva, ali vaše će se ime uvijek sa čašću spominjati.« Riječi su plemenitoga biskupa, a i drugih prijatelja opet osokolile dra. Čebušnika, te nastavi prevoditi Sv. Pismo, i unatoč mnogomu inom poslu, dospio je, da prevede knjigu Jobovu, psalme Davidove, Priče, Otkrivenje Ivanovo, od Propovjednika je preveo 4 glave. Ove je knjige preveo, ali ih nije s bilješkama providio. Iza smrti njegove nadosmo Psalme, Priče i Otkrivenje, dok prijevod knjige Jobove ne mogosmo naći, ali ju je zacijelo preveo, jer je za života većkrat prijateljima kazivao, da ju je preveo. — Da nije bilo one kritike, lako da bi bio većinu preostalih knjiga već preveo. Te preoštre kritike ne jednomu od umnika stežu krila i sprečavaju polet u radu. Mi se sa žalošću pitamo, kako to, da nemamo još dosada prijevoda Sv. Pisma od katoličkoga pisca u lijepom književnom hrvatskom jeziku, providena s bilješkama po propisima crkvenim? Kako to? Mi imamo hrvatsko sveučilište s bogoslovnim fakultetom već preko 40 godina; zar se u to vrijeme nije moglo naći muževa, koji bi se prihvatili toga posla, pa našim svećenicima i narodu poskitili Sv. Pismo u hrvatskomu ruhu? Zar su inovjerci mogli to učiniti za protukatoličko društvo, a zar naši hrvatski i katolički umnici i učenjaci nisu imali toliko ljubavi do sv. Crkve i naroda svojega katoličkoga, da mu podadu u ruke Sv. Pismo, koje bi mogao mirne duše čitati? O da, bilo je tih muževa: preuzv. g. dr. Stadler, nekadanji profesor našega sveučilišta, preveo je lijepo sva Sv. Evanđelja i djela Apostolska i bogato ih i vješto snabdjeo bilješkama od sv. Otaca i katoličkih pisaca. Pokojni dr. Ivečković preveo je cijelo Sv. Pismo St. Zavjeta i htio ga izdati, ali je zato čekao, dok dr. Stadler postane našim nadbiskupom. Bilo to iza smrti kardinala Mihalovića. No kad vidje, da dr. Stadler ne postaje našim vladikom, uzme sva svoja scripta, t. j. čitavi prijevod, pa ga baci u peć. To je dr. I. pripovijedao dru. Čebušniku. A zašto je dr. I. to učinio? Tko zna, nije li radi hrvatske kritike. Kad je za mladih dana izdao svoja »Čitanja i Evanđelja«,

o koliko su onda navaljivali na njega. On se dakako junački branio. Ali te mu se književničke prepirke valjda više nije htjelo. Čekao je s prijevodom na dra. Josipa Stadlera, jer je bio uvjeren, da bi ga ovaj u izdavanju djela obilato potpomagao i možda kritičarima brzo kraj učinio. Dr. Čebušnik nije se imao toliko bojati kritike. Ako uspije, dobro, Bogu hvala; ako ne uspije, nije imao mnogo od svojega ugleda izgubiti, tä svako si je mogao reći, nije čudo, ako nije najbolje uspio, ta on nije bio profesor Biblikuma. No uistinu njegov je prijevod Sv. P. lijep, dä baš divan, izvan Daničićeva ljepšeg jezika tako brzo ne nađoste; pa i ako ima pogrješaka, mirno se može čitati, jer sv. istine nije nigdje povrijedio. Neka se ne rekne, naravski, da je to krasan i divan prijevod, tä to je prijevod Daničićev. Istina je, ali je u tom umna snaga i zasluga prevodioca Č., što je on i onda vještinom Daničićevom upotrijebio hrvatski jezik, kad se u prijevodu udaljio od Daničića. Pa kako je sâm tekst Sv. Pisma predao u krasnom hrvatskom ruhu, tako su mu lijepe i njegove bilješke. Uzeo ih je od katoličkih pisaca. Kratke su, jezgrovite, a lijepe; one razjašnjuju najteža mjesta u Sv. Pismu.

U to doba, kad je dr. Č. prevodio St. Zavjet, odlučiše naši velezaslužni kanonici u Sarajevu izdati jeftino pučko izdanje »Sv. Evanđelja i Djela Apoštolskih« u hrvatskom jeziku. Imalo se uzeti »Sv. Evanđelje« od dra. Stadlera, pa prema napretku jezika ispraviti, što bi trebalo ispravka. Za taj posao bi određen naš slavni pisac dr. Šarić, kao osobiti poznavalac hrvatskoga jezika. Ali postavši biskup pomoćnik imaše toliko inoga posla, da se nije mogao tako lasno prihvatiti i toga djela; stoga preč. Vrhbosanski kaptol izruči taj posao mužu, u kojega imađaše potpuno povjerenje, dru. Čebušniku. Kad je njegov prijevod Sv. Evanđelja i Djela Apostolskih ugledao svjetlo, podvrgnu ga kritici dr. Zagoda, sveuč profesor; i premda je po svojemu sudu pronašao više neispravnosti u prijevodu, koje su lakše naravi, ipak pohvali i preporuči prijevod. Njegova je kritika pisana mirno i posve objektivno. Kod drugoga izdanja Sv. Evanđelja i Dj. Ap. trebati će se osvrnuti na ovu kritiku, pa prema njoj više toga u prijevodu ispraviti.

Dru. se Čebušniku među inim i to zamjeralo, što on gradi svoj prijevod po prijevodu Daničićevu, a da o tom ništa ne spominje, kao da je to posvema njegov prijevod. Zacijelo tako bi se moglo prigovarati pokojniku, da je zgotovio prijevod svih knjiga St. Zavjeta, a da ipak o tom onda nije ništa spomenuo. Ali kad su mu prijatelji prije kritike to isto spočitavali, otpovrne, kako je mislio na koncu čitavoga prijevoda Sv. Pisma dati račun o svemu, kako je naime radio kod prijevoda i čime se sve poslužio. U ostalom varao bi se, ko bi mislio, da je dr. Č. jednostavno Daničića prepisao, ne, malo ne u svakom retku ima koja preinaka, ako ne u smislu, a to u izražaju. Razumije se to, kad je po drugom auktoru (Luteru) prevodio Daničić, a po drugom (sc. po Vulgati) dr. Čebušnik. I to baš pokazuje njegovu vrsnoću. A pokazuju to i njegove bilješke, u kojima nije jezik manje lijep, nego je i u samome tekstu. No bilo kako bilo, dr. Č. je čitavim radom pokazao ne samo krajnju smionost u svojemu književnomu radu, nego i veliku i golemu volju, ako uspije, pokoristiti našim svećenicima i našemu narodu, da u lijepome i prelijepomu hrvatskomu jeziku može da čita riječ Božju. Gospodin je vidio njegovu dobru nakanu i njegov teški rad. Više mu je puta prijevod tekao lako, kako nam reče; ali se više puta kod par redaka mučio čitave sate. — Dao dobri Bog, da se brzo nađe muž, koji će njegov prijevod proslijediti i sretno dovršiti. Dakako to bi bio najdostojniji i najljepši rad za naše sveuč. profesore bogoslovskoga fakulteta. No ne bi li htjeli oni, neka se prihvati toga posla dr. Gudek, koji je u tom radu dosele pokazao zamjernu vještinu. (Nastavit će se.)

† Franjo Starčić,

pisac „Upute u tjelesno besjedništvo".

Sve nas je iznenadio: i mlađe i starije!

Većina ga mlađih svećenika nije poznavala gotovo ni po imenu. Gdje je onaj zeman, kad je sklapana ugarsko-hrvatska nagodba! Onda je Starčić iz »crne škole« prhnuo u svijet! Osim toga mu se ime slabo spominjalo u javnosti. Stariji su svećenici mislili, da se taj sijedi starčić Starčić zavukao u onaj bujni Vojni Križ, gdje će kao stara dobroćudna sustalčina protavoriti u sutonu svoga života kao i mnogi drugi. Mislili su, da stari »penzijonirac« osim brevijara i taroka ne zna ni za kake druge brige ili su opet računali, da on kao dokoni stokućanin s novinama u ruci obilazi sve viđenije kuće u mjestu.

Jest, Starčić nas je iznenadio, ugodno nas je iznenadio.

A još kako nas je iznenadio! Iznenadio nas je dvaput. Prviput nas je iznenadio, kad je pred par mjeseci bila oglašena u našim novinama njegova

»Uputa u tjelesno besjedništvo«, a drugiput nas je iznenadio, kad je početkom veljače ove godine javljeno, da je Franjo Starčić — umro!

A imao nas je i čime prviput iznenaditi!

Hrvatskim književnicima i »književnicima«, kad dođu do četrdesete godine, obično je već preteško pero, pa ga bacaju u kut, a sada gle najedamput ovaj 76-godišnji »penzijonirac« hoće da ovaj običaj, kako ono Srijemci vele, tumbe preokrene. Tako se dogodilo negdje u jeseni 1916., te je s vedrim, prijatnim smiješkom kao naš dobri, brižni, iskusni, stari znanac došao u naše svećeničke kuće Franjo Starčić, pravije: njegova »Uputa u tjelesno besjedništvo«. Još mi je živo pred očima ono lijepo, sigurno pismo, kojim je ruka 76 godišnjega starca napisala adresu na omotu knjige.

I mene je Starčić iznenadio. Poznavao sam ga odonda, dok sam kapelanovao u Vojnom Križu. On je bio župnikom u Vrtlinskoj. Onamo sam zalazio po svojoj susjedskoj dužnosti. Lijepušno je u ljetu, ali kad se okiši! Najgora selendra, blatnjak — da Bog sačuva!

Ovdje je Starčić izvio veći dio svoga muževnoga vijeka. Župnikovao je u Vrtlinskoj 33 godine. Omanja je to župica, posla nema previše, a sveta Jelena Križarica, zaštitnica vrtlinske župe, ne dopušta, da čuvar njezine crkve strada bilo u čemu. Vrtlinski župnik kao »graničarski« župnik ima stalnu plaću, dobiva i nešto lukna, a gospodarstvo nije na odmet. Koliko se sjećam, vrtlinski župnik ima 3 lijepušna, maljušna vinogradca. Oko kuće sva sila izabranih voćki — sve sâm Starčićev rukosad. Stari su »plebanuši«, »gospodini« u propisanim glomaznim čizmama bili većinom voćari, a mi današnji moderni župnici? Župnik Simić pod Okićem, prvi naš voćar, radi oko voćaka za pedesetoricu svoje braće svećenika.

Rado sam dolazio u Vrtlinsku. Godila mi oku bujna zelen moslavačkih brdina, radovao sam se starčevu voću, osobito njegovim kajsijama, a privlačila me i očinska prijazan starca župnika. Tek u politici . . . ali o tom ni riječi!

Starac mi je pokazivao rpu artija, koje su već bile poput dunja žute, govoreći: »Ovdje vam je, mladi gospodine, sve, što treba znati govorniku.« Ja sam sa štovanjem gledao te stare artije, ali nijesam ni u snu mislio, da bi one, časne starice, mogle dospjeti ikuda dalje od svoga ormara. Ta koliko se ovakih artija kupusara povlači po svijetu, Bože moj — pa nikome ništa! Od ovakih prašnih požutjelih artija do štampane knjiga dugačak je put!

Poslije sam čuo od prijatelja, da je Starčić predao te artije duhovnom stolu na cenzuru i da će njegovo djelo doskora u tisak. To me je zadivilo, a kad sam dobio u ruke njegovu knjigu, skinuo sam u duhu pred tim starcem kapu.

Koliko je trebalo tu volje i odlučnosti, dok je od onih požutjelih artija postala knjiga? Zaostaje li išta taj seoski svećenik »penzijonirac« za onim plemenitim Rimljaninom, koji se u osamdesetoj godini bacio na učenje grčkoga jezika?

Odlučio sam od prve stope, da pišem kritiku o jezičnoj strani Starčićeve »Upute«. Ipak sam odgođao od dana do dana, da se ne zamjerim vrijednome starcu. Sada se starac preselio u bolji život, pa ne trebam, da se obazirem ni na što.

Starčić je zacijelo u svojim mlađim danima pisao makar u koji list. To razabirem otale, što u »Predgovoru« svoje »Upute« veli, da je neke dijelove svoje knjige otisnuo u »Bosiljku«, listu za mladež, godine 1878. Osim toga se nekako mutno sjećam, da sam kao đače gimnazijče čitao nekaki putopis, što li (u »Prosvjeti«, gdje li), i tu je netko opisivao moslovačke brdine, Vrtlinsku, a ime se župnika Starčića kao književnika ondje sa štovanjem spominjalo.

Kao mlad kapelan sam negdje slušao, kako je Starčić dobar govornik i kako u tančine pozna nauku o kretnjama. Poslije sam kapelanovao u Novoj Kapeli, u Slavoniji, kod ponajboljega propovjednika u nadbiskupiji, blagopokojnoga i dobroga moga župnika Mijata Vukovca. Taj je poznavao Sveto Pismo i Svete Oceve kao nitko u nadbiskupiji. Koliko sam put uzdahnuo i zaželio: »Oh, da su mi kretnje Starčićeve i znanje Vukovčevo!«

Ovako sposoban čovjek, vješt peru, okretan govornik, šutio je u javnosti, osim onoga, što je objelodanio u »Bosiljku, do svoje 76. godine. Tada najedared osjeti potrebu, da kaže svećenstvu, jer je radi njega i štampao svoju knjigu, sve što je potrebno, da čovjek postane dobrim govornikom. Slab starac skupi svu svoju volju, svu svoju snagu i pođe onim dugačkim putom, punim provalija, vagaša, japaga. I tako je od onih požutjelih artija, što sam ih gledao u Vrtlinskoj, postala **»Uputa u tjelesno besjedništvo«.** Nije li to »senzacija«, golema »senzacija« u našim svećeničkim redovima?

Hoće li taj primjer za sobom povući mnoge naše inteligentne svećenike, kojima kao da se pero zamrzlo? . . . .

— Krajem siječnja 1917. umrije pisac »Upute«. Pade pod teretom dviju sjekira (77 godina).

Ivanko Vlašićak.

Crkvene vijesti.

Okružnica glede obavljanja težačkih poslova u nedjelje i blagdane na željeznicama.

Opće dobro ište u ovo ratno doba mnogu žrtvu od podanika. Crkva katolička ide ususret državi gdje najviše može, te izdaje rado i iznimne odredbe, ako ih opće dobro traži.

Kako vrhovno vojno zapovjedništvo putem c. i kr. apostolskog vojnog vikarijata ovamo saopćuje, velike se teškoće opažaju u željezničkom prometu ne samo radi ovogodišnje jake zime nego i radi nedostatka radnih sila. Radi velikog prometa ljudi i robe tolik je posao na željeznicama, da se u djelatne dane obaviti ne može. Naročito se opaža, da zapinje posao tovarenja robe i premještanje vozova na kolodvorima radi toga, što se radnici po gradovima i selima ustručavaju u nedjelje i blagdane raditi iz vjerskih razloga.

Budući da je za opće dobro potrebno, da se željeznički promet u redu obavlja, a napose, budući da spas domovine ište, da se različna ratna sredstva što brže otpremaju na ratišta, to ovaj nadb. duhovni stol poziva vlč. dušobrižno svećenstvo, da pouči vjernike, kako u ovo ratno vrijeme, kad je domovina u pogibelji, smiju u nedjelje i zapovijedane blagdane obavljati onakove težačke radnje, koje su za opće dobro i za obranu domovine potrebne, naročito da u nedjelju i zapovijedane blagdane smiju istovarivati i natovarivati robu na kolodvorima i obavljati druge potrebne željezničke poslove.

Kolodvorski radnici neka u nedjelje i blagdane pribivaju sv. misi, poslije koje mogu poći na posao. Ako bi pak u te dane u interesu općeg dobra i obrane domovine bilo potrebno raditi cijeli dan, to su takovi radnici već tim oprošteni ne samo od zabrane raditi težačke poslove, nego i od dužnosti slušati sv. misu.

U Zagrebu, dne 25. veljače 1917.

Dr. **Dominik Premuš** v. r.
posveć. biskup, generalni vikar.

ZAGREB. Rituale Romanum Pauli V. Pont. Max. iussu editum a Benedicto XIV. et a Pio X. castigatum et auctum. — Velečasnom dušobrižnom svećenstvu saopćujemo, da mogu »Rituale Romanum« nabaviti kod nakladnih knjižara: »Styria« u Štajerskom Gracu; B. Herder u Wienu (I. Wollzeile 33) i kod Friderika Pusteta u Regensburgu (Bayern). Pogotovu je vrlo zgodno izdanje, što ga je prošle godine izdala Pustetova knjižara. Format je malo manji od našeg malog rituala, tiskano je na najfinijem papiru, pa ma da broji preko 750 stranica, nije veće od male priručne knjižice. Ovo Pustetovo izdanje preporuča se i zato, što ima tri »appendixa«, pa je za sve, i najnovije i savremene potrebe (osobito što se tiče raznih benedikcija) obilato poskrbljeno. Spretni izdavač se je pobrinuo, da su oni dijelovi, koji se mogu pjevati, providjeni i notama po tradicijonalnom koralu. U knjižici je i čitav »officium defunctorum« s notama. Cijena je vrlo umjerena; broširani primjerak stoji M 3.20, uvezani u platno M 4, uvezani u kožu s crvenim rezom M 5.20, sa zlatorezom M 5.60. — Ovo zadnje izdanje naručila je ovih dana »Nadbiskupska tiskara«, pa će ga imati u zalihi nekoliko primjeraka. Tko želi to izdanje, neka se izvoli obratiti na tu tiskaru.

Spomen na pok. Franju Starčića. Javlja nam veleč. gosp. Ivan Habijan, župnik ludinski, da je u spomen vrijednoga svećenika Franje Starčića u domu ljekarnika u Popovači g. Vladimira Gjurekovića sabrana svota od 80 K i namijenjena humanitarnom »društvu sv. Vida« u Zagrebu. Predano »K. L.«

Za nadgrobni križ pok. Msg. Dru. Čebušniku. Darovaše dalje: Presvijetla i preč. gg. kanonici: Biskup dr. Premuš kruna 20, biskup dr. Lang 50, Leber 20, Smetiško 20, Hangi 20, dr. Ivančan 20, Matković 20, Knežić 20, dr. Radičević 20, dr. Volović 10, dr. Vimer 20, Horvat 20, dr. barun Salis 20. Hadrović 20. Barle 24.

Preuzv. g. nadb. dr. Bauer 100 K, presvj. g. biskup dr. Marušić 10, zastupnik Vjekoslav Spinčić 10.

Gg. župnici: presvj. g. opat Penić kruna 25, dekan Marijan Galović 10, Bubanić 10, Švajhler 10, Gaži 30, Brdarić 10, Crnajšek 5, Jakopec 15, Bolarić 6, dekan dr. Risek 20, Tomac 5, Možar 20, Stepinac brdovečki 20, Kauzlarić u Prezidu (gorski kotar) 5, Vukčević 5, Gundak 10, Šalić 5, Bočkaj 10, Msgr. dr. Ritig 20, Kristić 10, Kolb 10, Stjep. Šmidt 2; župski ured Mačkovac 5.

Gg. prebendari: Kindlein kruna 30, Rukavina 20, dr. Beluhan 50, Kapić 10.

Gg. feldkurati: Ivšić kruna 10, Bahorić 10, Partaš 10, Gruičić 50, Šimečki 20, Ročić 50.

Gg. kateheti: Milinković 10, Ivanek 10.

Gg. kapelani: Horvatin kruna 5, Korenić 10, Popović 10, Mikerić 15, Papić 10, Vlainić 5, Fröhlich 10, Švoger 10, Ljud. Jesih 5, Busija 5, Berislavić 7, Benčić 5, Gjipalo 10, Šrimpf 10, Papa 5, Mesner 10, Šćukanec 10, Topolčić 10, Kranjčić 10, Kralj 10.

G. dr. Ivan Hoić, direktor, kruna 20, gdica. Marija Stanko u Kravarskom 10, Nevinka Kovačevi-

ćeva, učiteljica, na Valentinovo za imendan K 6, g. Mirko Švarc, poručnik u pričuvi, 50, O. Makarije Križan 4; gg. svećenici, sakupljeni na adv. ispovijedi u Višnici po g. župniku Horvatiću 20, Samostan milosrdnih Sestara 100, jedan njegov štovatelj, koji ne će da mu se ime znade 16, prefekt orfanotrofija požešk. Bašić 10, prefekt sjem. Lončar 5, tajnik nadbiskupov dr. Dočkal 12, Eug. Kornfeind 12, Iv. Šimatović 12, Juraj Jušić 10, Ivan Lovreček 10, poslovnica za otpremu Eliaš i Lah 10, Marija Grdešić 1, Ana Šoštarić 1, kuća »Mirovni dom«, koja je zidana na ponuku pok. Čebušnika 100, potpisani 100.

Svim darovateljima u ime pokojnikovo: Bog plati!

M. Rihtarić, feldsuperior.

Poruka administracije našega lista. Više v. gg. pretplatnika reklamira u posljednje vrijeme po koji broj »Katoličkog lista«. Krivnja nije u otpravništvu lista; ono otprema list svakome, koji je pretplatnik. Razlog je drugdje, osobito sada; u ovim prometnim prilikama lako se zametne koji broj. Mi udovoljujemo svakoj reklamaciji. Kod prezimena neke gg. uvukla se — štampane su nove, jače pasice — gdjekoja štamparska pogrješka. I to se ispravlja. Molimo gg., da lih toga radi ne vraćaju lista. Isto tako desi se, da je koji od gg. dobio po dva ista broja, jedan na svoje ime, drugi na svoj župni ured. Pogrješka je bila u tome, što su neka gg. poslala pretplatu za sebe, a na couponu su označili svoj župni ured. I tome ćemo doskočiti.

Uopće molimo lijepo, da izvole gg. uvažiti ove izvanredne, teške prilike, koje vladaju posvuda, i koji taj nedostatak prosuđivati blago.

KRIŽEVAČKA EPARHIJA. Korizmena okružnica. Očinske riječi Sv. Oca nijesu dosada mogle da nadglasaju riku topova, da pomire zavađene narode. Nakon odgovora naših protivnika treba se boriti i trpjeti dalje na bojnim poljanama. »A kako da se vladaju oni, na kojima sada počiva dom, starci i starice, djeca i mladež, najveće vremenito blago naših ratnika?« Probudio se vjerski život, no on nije već okajao grijehe pojedinaca i čitavoga našega naroda. Mnogogodišnja krivnja ne pere se u tako kratko vrijeme. Treba trajna, općenita kajanja. Ali počeli se ukorjenjivati — već i prije rata — neki grijesi i opačine, koje izazivlju gnjev Božji i kazan Božju. Presvj. gosp. apostolski administrator i posvećeni biskup, dr. Dionizije Njaradi, izbraja te psovke i grijehe: kletvu, grijehe protiv VI. i IX. zap. Božje, a i mladež se pogoršala. I te potonje rane dotiče se opsežnije. Djecu treba odgajati za Boga, naime: u strahu Božjem, u ljubavi ka Gospodu Hristu, u duhu sv. Crkve, u ljubavi riječi Božje, ljubavi prama Majci Božjoj, u pripravi i rukovođenju za dostojno i često primanje presv. Euharistije, u duhu poniznosti i krotkosti. To nije lako. Ali Gospod uz djecu daje i posebne milosti roditeljima, ako ga mole. Gotovo je sva odgoja danas prepuštena samo majkama. A mogu i one najdivnije odgojiti djecu svoju, kako pokazuje povjest. »Mnogobrojni su i teški grijesi, zbog kojih nas je Gospod posjetio ovim teškim ratom.« Na veliki petak neka svi vjernici pred grobom Spasiteljevim javno mole za oproštenje za sve svoje grijehe. Na Uskrs neka se ovrši posveta božanskom Srcu Spasiteljevu. Tako će vjernici »doprinijeti, da se prikrati vrijeme posjeta, da se uskori čas uspostave mira.« Na Srcu bož. Spasitelja njihova će srca naći okrepu i kucaji će se njihovi ojačati. »Jaoh, maču Gospodinov, kad ćeš se smiriti! Vrati se u korice svoje, stani i smiri se.« (Jer. 47., 6.)

DALMACIJA. Korizmeno pastirsko pismo. S vjerom se počinje čovječji život, po vjeri napreduje, s vjerom svršava. Krilo je majčino prva škola; vjera ili povjerljivo pouzdanje u majku temelj je te škole. To se ponavlja i kada dijete stupi u javnu školu. Učitelj je drugi roditelj i na moralnom i uopće uzgojnom polju, a to sve veže vjera, povjerenje u autoritet učiteljev. Tako je svuda i svagdje u životu i svijetu; sve počiva na međusobnom povjerenju. Gdje vjere nema, tu među ljudima vladaju samo fizični razlozi, fizična sila. To svjedoči prošla i savremena povjest. Tako je na naravnom, a još više na vrhunaravnom polju: u odnosu čovjeka sa Stvoriteljem, s Bogom. Pita Presvj. gosp. biskup dubrovački, dr. Josip Marčelić: Što je vjera u Boga? I odgovara na osnovi sabora Vatikanskoga (sess. 3. cap. 3.), Sv. Evanđelja (Mat. 17., 19.), sv. Pavla (Hebr. 11., 1.), sabora Tridentinskog (sess. 6. c. 8.) i t. d., prelazi na svojstva vjere. A kako ćemo doprijeti do prave vjere? Prvu klicu dobivamo u sv. krštenju, a poslije: fides ex auditu. Prozborivši o katol. Crkvi bavi se dalje o školi i štampi. Opominjući svećenstvo: »škola neka vam bude druga crkva, glavna briga vašeg poslanstva«, apeluje i na nastavnike: »Moja je pamet češće s vama, moje očinsko srce često s vašim kuća. Budimo složni u uzgoju mladeži.« Danas, u tolikom metežu, »između crnih gromovitih oblaka, nagomilanih od pakosti ljudske, preostaje nam jedina zvijezda pouzdanica, sveta Isusova vjera. Ona je spas za budućnost. Narodi moralno čvrsti ne propadaju.« Pod kraj zazivlje biskup vrlo nježno: »blagoslov vrhu vas, još i vrhu onih, koji se nalaze na bojnom polju, daleko od svojih milih, daleko od svoje obitelji.«

RIM. Papa — posrednik. Nije tome davno, što je „Germania“ donijela uvodnik o papinskoj diplo-

maciji. Dokazuje u njem, da je porastao ugled papinskoj diplomaciji za vrijeme rata toliko, te će domalo nastupiti vrijeme, da će papinstvo biti jedini most za vijećanje među zaraćenima, naime kod mirovna posredovanja. Centrumaški list zagovara, da bi upravo sada trebalo te se potpuno urede diplomatski njemački odnosi prama Sv. Stolici. Ističe misao, ne bi li s nebrige protivnik potisnuo Njemačku u pozadinu. Najmanje valjalo bi da monakovski nuncij bude akreditiran i kod njemačkoga cara, predstavnika njemačke države.

Protiv Vatikana. Mjeseca siječnja učestale su demonstracije u Rimu. Uboge žene s djecom u naručju vikale su: — Hoćemo mir, hoćemo svoje muževe natrag! — Stalni novinski dopisnici — znade se već, na čiju zapovijed — prosuli su glas, da je Vatikan priredio i platio demonstracije, e bi izazvao revoluciju. Javljaju se i glasovi, neka bi švicarsku gardu na vratima vatikanskim zamijenili bersaglieri. I to još uvijek zovu: papinskom slobodom.

† O. Jacint Cormier. Na 17. prosinca pr. g. preminu u Rimu, u 84. godini života O. Jacint M. Cormier, bivši general dominikanskog reda, rodom Francuz iz Orleans-a. Vladao je redom, poslije kardinala Früwirtha od 1904. do 1916. Unatoč dubokoj starosti mnogo je uradio za napredak reda. Njegovo je djelo internacijonalni „Collegium Angelicum" u Rimu, koji je i danas na ponos dominikan. redu, a koji je s. u. Pijo X. odlikovao naslovom „Collegium pontificium". Pok. O. Cormier mnogo je uradio za procvat reda i po drugim zemljama, te je mnoge provincije iz temelja uzdigao, a mnoge na novo uspostavio. Pod njegovom upravom red je vidio mnoge svoje sinove uzdignute na čast oltara, a mnogima predstoji kod Sv. Kongregacije kanon. proces, da budu čim prije uzdignuti na istu čast. — O. Cormier u pravom smislu riječi bio je muž sveta života, a odlikovao se kao valjan i jezgroviti ascetični pisac. Napisao je dosta toga na latinskom, talijanskom a osobito na francuskom jeziku; dobar dio tih zadnjih djela preveden je na druge jezike. Spomena su vrijedna osobito ova djela: „Retroite fondamentale, a l' usage des ecclesiastique, des religieux et des persones pienses"; „Trois Retraites progresives"; „Ritiro Spirituale, secondo il vangelo e la vita dei Santi"; „Elevations sur le grandems de Dieu"; „Quinse entretiens sur la liturgie dominicaine" pak mnogo životopisa blaženika i glasovitih muževa svog reda, među kojima se ističe „Vie du R. P. Alexandre Vin Jandel, Maitre-general O. P."; „Monseign. Pio Del Corona O. P. Eveque de S. Miniato"; „Mgr. Dominique Canubio O. P. Eveque de Segorbe"; „Mis. Mc. Laren — du Tiers — Ordre de S. Dom. Docteur en Medicine" (obraćena protestantkinja); „Vie de Saint Jean Bapt. de Rossi"; pak životi bl. Rajmunda iz Kapue, ispovjednika s. Katarine Sijen.; život blaženica Diane, Cecilije i Amate prop. reda; bl. Andrije i mnogo drugih. Napisao je i lijepi broj brošurica u formi pisama, kao: „Litterae de sacris studiis, praesertim thomisticis"; „Lettre a un Professeur de Theologie dans un institut catholique" etc. — Njegova pastirska pisma, upravljena svom redu, upravo su remek-djela, koja odavaju dubokog poznavaoca redovničkog života uopće, a dominikanskog napose, a to ne samo u teoriji, već i u praksi. — Dominikanski anali uz svoje glasovite generale, kao bl. Umberta de Romanis, bl. Rajmunda iz Kapue, bl. Ivana de Vercellis, O. Kajetana i O. Jandela spominjat će i O. Cormiera, a ime njegovo čitat će se i uz bl. Henrika Susa, Taulera, bl. Ljudevita iz Granate, O. Denifle i uz druge ascetične pisce propovjedničkog reda. — Mjeseca maja, prošle godine cijeli je red skromno proslavio diamantni pir svog obljubljenog generala. U kolovozu pr. god. predsjedao je u Freiburgu u Švicarskoj generalnom Kapitolu reda, u komu bi izabran dostojnim mu nasljednikom Preč. O. Ljudevit Theisling Holandez. — O. Cormier pretprošle je godine krasnim pismom najavio konac svog generalata, a nadodao „etiam vitae nostrae", pak zgodnim riječima pripravio svoje sinove na proslavu jubileja reda, t. j. VII. stoljetnicu potvrde istoga, a pet dana prije tog velikog dana, dobri starac odseli, da ga proslavi u krilu svog Patrijarke! R. i p.

ITALIJA. Glavna skupština katoličke organizacije. Predsjednik pučkoga saveza, grof Della Torre, govorio je o akciji u prilog nepravedno interniranih svećenika i o vršenju duhovne pastve po svećenicima, oslobođenim od vojne službe. Izdavač „Cittadino di Mantova", Don Bini, raspravljao je o držanju talijanskih katolika prama ratnom položaju. Za njih stoji u savjesti dužnost, što je sadrži riječ Benedikta XV.: — Tko poradi, da se rat prikrati samo i za jedan dan, steći će time neumrlu zaslugu za čovječanstvo. — Oštro je indirekte udarao Bini na nazočne zastupnike Longinotti-a i Bertini-a; oni se pokazali previše neovisni od katol. pučkog saveza. Najzad na zaključku bilo je govora o pravednim „aspiracijama Italije": zastupnici Mauri, Longinotti, Bertini i dr. Cingolani. I stavka Benedikta XV.: „pravedne aspiracije sviju naroda" izmijenjena je u „aspiracije Italije." U ime Papino odgovorio je kardinal državni tajnik Gasparri. Papin odgovor drži se prvotnog teksta i po svojoj idejnoj vezi samo je s njime u skladu.

AUSTRIJA. P. Raymundus O. Pr. Iz Venlo (Holandija) stiže vijest, da je oboljelome o. Rajmundu (knezu Löwenstein-u) krenulo na bolje. Starac redovnik u bijeloj halji reda propovjednika, senior aetate svoje samostanske porodice i sve njemačke provincije, rođen je 21. V. 1834. u dvoru Haid u Češkoj. On je u direktnom srodstvu (praujak) s austrijskom caricom Zitom. Carica je naime kćerka obudovljele vojvotkinje od Parme, Marije Antonije, rođ. infantkinje portugalske, a ova

je opet kćerka obudovljele vojvotkinje Adelhajde od Braganze, starije sestre o. Rajmunda. Ta baka carice Zite udala se 24. listopada 1851. za negdašnjega portugalskoga kralja Miguela. God. 1897., 31 godinu nakon smrti svoga supruga, kao starica — poput svoga brata — obukla je redovničko odijelo, postala Benediktinka. Umrla je 16. XII. 1909. u opatiji Ste Cecilie u Ryde na ostrvu Wight, gdje su također živjele kao Benediktinke njena unuka, princesa Maiia des Nepes Adelhajda (sestra caričina) i njena nećakinja, princesa Agneza (kćerka kneza Rajmunda). Novog habzburškog vladara, Njegova Veličanstva Karla, djed po ocu, nadvojvoda Karlo Ljudevit (umro prije 20 godina), ženio se tri puta. Posljednji puta s nadvojvotkinjom Marijom Terezijom, infantkinjom portugalskom. Ona, polu-baka cara Karla, ujedno je sestra, druga po dobi, majke carice Zite i tako nećakinja o. Rajmunda.

Sedamdesetgodišnjica. Poznati bečki moralist, prelat dr. Franjo M. Schindler, navršio je 25. pr. mj. 70 godina života. Učenjak je rođen g. 1847. u Motzdorfu (Češka). Nakon kratke službe u duhovnoj pastvi postade teološki profesor u svojoj rođenoj diecezi ljutomeričkoj, a tri decenija već profesor je morala u bečkoj univerzi. Rektor je bio 1904.—05. Iz njegova pera pored tri sveske Morala potječu i brojni moralno-teološki i sociološki spisi i radnje. U velike je zaslužan za osnutak Leonova društva. Bio mu je i prvi generalni tajnik, poslije više godina vice-predsjednik. Živo je sudjelovao kod zasnivanja kršćanske socijalne stranke. Za zasluge svoje imenovan je g. 1904. papinskim kućnim prelatom i c. i kr. dvorskim savjetnikom; od g. 1907. pripada gospodskoj kući.

UGARSKA. Katoličko pučko društvo u Ugarskoj broji sada 310.000 članova. God. 1916. umnožio se broj za 31.000. premda se nijesu mogle, kako pišu, održavati agitacijone skupštine. Vele, da je u društvu 190.000 Madžara, Nijemaca 80.000, 40.000 Slovaka i Hrvata (?).

NJEMAČKA. »Lutherjahr« 9171. Sam prof. M. Rade (u »Christl. Welt« br. 1.) piše s nekom bojazni o toj proslavi, s nekom boli, što upravo ta godina (prama 1517.) pada u ovo vrijeme, gdje je rat katoličke i evangeličke Nijemce tako među sobom spojio, svezao kako nigda prije. On se plaši, da će o proslavi možda pasti koja ta po katolike uvredljiva i: »ein kleines Feuer — und siehe, welch einen Wald zündet es an!« — Reformacijska svečanost započet će se oficijelno 31. listopada u witenberškoj crkvi, gdje je na vratima pribio Luter teze. Očekuju se onamo protestantski knezovi, službeni zastupnici evangeličkih crkvi. Poslije podne poći će svi gostovi u Eisenach, gdje će sutradan biti svečanost na Wartburgu.

Javna zahvala.

Prigodom dijeljenja sv. potvrde u župi Lukač, vidjevši Preuzv. gosp. Nadbiskup dr. Ante Bauer, da je župna crkva u Lukaču brojem do 5000 duša premalena — izjavio je pred župljanima želju, da se sagradi nova župna crkva. Kao početak za gradnju darovao je Preuzv. gosp. 100 kruna (stotinu). — Preč. g. kanonik, Hugo Matković, poklonio je mojoj župskoj crkvi svilenu misnicu bijele boje s pripatcima. — U primjer Preuzv. gosp. ugledao se dr. Hugo Schubert, odvjetnik u Virovitici, i darovao za gradnju crkve 100 K. Preuzv. gosp. Nadbiskupu, koji je otpočeo tu namisao, i ostalima do sada darovnicima (sabrano 1313 K 20 fil.) dao Svevišnji, te doživjeli ostvarenu želju Preuzv. gospodina.

U ime svojih župljana i svoje najusrdnije zahvaljujem.

Lukač, krajem siječnja 1917.

Osvaldo Sajko, župnik i dekan.

Književnost i umjetnost.

Protialkoholne kateheze. Primili smo 4. svesku zbirke protialkoholnih spisova, što ih izdaje »Sveta vojska«. Štampano u: »Tiskarna sv. Cirila« u Mariboru; cijena 15 fil. Tri su u sveščiću kateheze: Trezni Daniel, Razuzdani Baltazar, Sv. Janez Krstnik. Kateheze su lijepo sastavljene, prama dohvatu dječjem i kratke, jasne i mi ih rado preporučujemo.

»Jedro«, list za pomorstvo. Izašao je 1. broj za godinu 1917. »Jedra«, jedinog hrvatskog lista za pomorstvo, sa ovim sadržajem: Važnost geografijskih koordinata Dubrovnika, napisao dr. Božo Cvjetković, profesor u dubrovačkoj c. i k. nautičkoj školi. — Mišine sanje. Iz života dalmatinskog primorja. Prića don Marko Vezić, Jadrtovac (Dalmacija). — Rat na moru. — Austro-Hrvatsko parobrodarsko društvo Punat na Krku. U listu ima raznih vijesti iz pomorskog života. List donosi više fotografskih ilustracija iz pomorstva. Cijena mu je godišnje 3 K. Pretplata šalje se unaprijed na Upravu »Jedra« u Sarajevo.

Euharistijsko sunce. Pjesme Fra Bone Zeca. Drugo izdanje. Cijena 60 fil. Narudžbe prima: Zbor bogosl. mladeži, Zadar. Pjesnik je osokoljen prvom prodom religijoznih svojih pjesmica. Ovo drugo izdanje pročišćeno je, dotjeranije. Pjesmice — već po predmetu svome — mogu da bude samo najplemenitija, najčistija čuvstva. Preporučujemo.

Urednik: dr. Fran Barac. **Nadbiskupska tiskara u Zagrebu.**

Hrvatska sveopća kreditna banka d. d.

u ZAGREBU, Ilica 25, i podružnica u KARLOVCU.

preuzimaju uz **najpovoljnije** ukamaćenje

uloške

na **uložne knjižice** ili na **tekući račun** te ih bez obzira na postojeće ili buduće ustanove **moratorija** isplaćuje.

Svi u bankovnu struku zasjecajući poslovi obavljaju se najkulantnije.

Posebno odjeljenje za prodaju sladora.

ZAGREB, telefon 621, 737 i 1590. — KARLOVAC telefon 79.

KNJIGE KAT. ŽIVOTA

IZDAJE: DR STJEPAN MARKULIN

KNJIGA PRVA.

M. Vanino D. I.: **Filibert Vrau** tvorničar u Lillu i kat. organizator. (1829. – 1905.)

FILIBERT VRAU, svjetovnjak dubokog katoličkog shvaćanja i pobožnosti posvetio je sav svoj život radu za katoličku stvar. Duhovna i radnička organizacija, kasina, škole i župe, crkve, patronaže, sveučilište, katolički domovi, konference sv. Vinka, đački pokreti, kuća dobre štampe, klanjanje i konačno svjetski euharistički kongresi njegovo su polje rada, isprva u Lillu, koji je potpuno osvojio, a zatim u cijeloj Francuskoj. — Veličinu tog muža može pravo i potpuno upoznati samo onaj, koji djelo pročita.

Naručuje se kod izdavača

Dr. STJEPANA MARKULINA,
Zagreb, Kurelčeva ulica broj 3.

Cijena K 2·30, - poštom K 2·55, - a plaća se unaprijed

KOCH i MARINKOVIĆ
ZAGREB.

NOVA VES BR. 1. **TELEFON BR. 20—34**

U blizini prvostolne crkve.

Umjetnički zavod za slikanje na staklu, umjetno ustaklivanje i staklo mozaik.

Specijalno izvadjanje crkvenih prozora

od najjednostavnijih geometričkih likova do najbogatijih figuralnih uzoraka. Za privatne zgrade moderno slikanje na staklu i umjetno ustaklivanje, za balkone, jedaće, spavaće sobe, salone, kupaone, prozore za hodnike itd. u najukusnijoj izradbi uz uporabu svih modernih vrsti stakla.

Sgotavljanje pravog

Venezianskog Mozaika

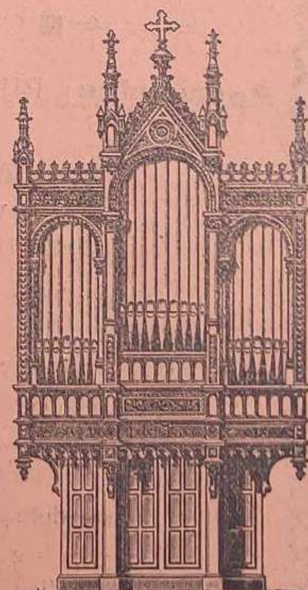
sa vanrednom sjajnošću veoma se preporuča **za portalslike, slike za žrtvenike, uloge za žrtvenike, façade i t. d.**

Skice i troškovnike uvijek i bez obveze na raspolaganje.

— Utemeljeno god. 1849. —

Zavod za gradnju orgulja
M. HEFERER-A SIN

ZAGREB. - Ilica 36. I. kat - ZAGREB.

Preporuča se za izradbu novih orgulja po najnovijem pneumatičkom sustavu. Skladište: harmoniuma, pianina i glasovira najnovijih sustava te najglasovitijih tvornica. Popravci, kao što pregrađivanje orgulja izvađaju se najsavjesnije i uz najniže — cijene. —